

DOI 10.36074/grail-of-science.23.05.2025.019

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ГРОМАДИ

Верешко Анастасія Олегівна

здобувач вищої освіти факультету урбаністики та просторового планування
Київський національний університет будівництва і архітектури, Україна

Денисенко Наталія Олегівна

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри міського господарства
Київський національний університет будівництва і архітектури, Україна

Верешко Олег Вікторович

канд. техн. наук, доцент, доцент кафедри будівництва та цивільної інженерії
Луцький національний технічний університет, Україна

Анотація. Досліджено стратегічні засади інноваційного розвитку територіальних громад на прикладі Кам'янець-Подільської громади. Установлено необхідність переходу до нової парадигми управління, орієнтованої на інновації та сталий розвиток. Розглянуто ключові виклики, серед яких – демографічний спад, занепад інфраструктури та обмеженість ресурсів. Акцентовано важливість цифрових технологій, соціальних інновацій та міжсекторальної взаємодії. Проаналізовано чинники інноваційної активності та обґрунтовано інтеграцію інноваційної стратегії у соціально-економічне планування. Визначено пріоритетні напрями: створення індустріальних парків, підтримка інвестицій, цифровізація та міжнародна співпраця. Сформульовано пропозиції щодо підвищення туристичної привабливості й економічної стійкості громади.

Ключові слова: сталий розвиток; інноваційні підходи; стратегія розвитку громади; місцеве самоврядування; соціально-економічний розвиток; туристична інфраструктура; цифрові технології в управлінні.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку українського суспільства супроводжується глибокими трансформаціями, зумовленими процесами децентралізації, реформування системи управління та зміною підходів до місцевого самоврядування. Територіальні громади, отримавши ширші повноваження та доступ до ресурсів, опинилися в умовах, коли від ефективності їх управлінських рішень залежить рівень соціально-економічного розвитку, інвестиційної привабливості та якості життя населення.

Водночас більшість громад, особливо таких як Кам'янець-Подільська, стикаються з низкою системних викликів: депопуляція, старіння населення, занепад промисловості, низька конкурентоспроможність місцевої економіки, зношеність інфраструктури, обмеженість фінансових ресурсів та загрози екологічній деградації. Незважаючи на наявність значного туристичного, культурного, аграрного та людського потенціалу, громада потребує якісно нової парадигми розвитку, здатної забезпечити її сталий поступ.

Традиційні підходи до планування та управління виявляються недостатніми в умовах динамічних викликів та високої конкуренції між регіонами. Тому виникає об'єктивна потреба в інноваційних рішеннях, які охоплюють застосування цифрових технологій, розвиток «розумної» інфраструктури, впровадження «зелених» практик, соціальних інновацій, активізацію міжсекторальної співпраці з бізнесом, наукою та громадськістю.

Таким чином, проблема полягає у відсутності дієвої моделі інтегрованого інноваційного розвитку, яка б забезпечила не лише економічне зростання, а й підвищення якості життя, збереження довкілля, інституційну спроможність та соціальну згуртованість. Пошук, обґрунтування та впровадження таких підходів є ключовим завданням для сучасних територіальних громад в Україні.

Аналіз досліджень та публікацій. Впровадження новаторських технологій визнається важливим кроком для підвищення продуктивності та поліпшення якості життя в громадах. Однак процеси інновацій можуть протікати нерівномірно, що може спричинити виникнення довготривалих проблем у сфері соціальної нерівності, які потребують вирішення.

Різноманітні аспекти регулювання розвитку територіальних громад в умовах інноваційного розвитку економіки та децентралізації процесів управління є предметом наукових досліджень багатьох учених, економістів, політичних діячів, очільників владних структур, зокрема: І. Гончарук [1-2], М. Бурдяк [3], Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко [4], А. Дарковіч, М. Савісько [5] та ін.

Мета роботи. Метою дослідження є обґрунтування необхідності впровадження інноваційних підходів до розвитку територіальних громад та визначення стратегічних напрямів модернізації управлінських, соціально-економічних і просторових процесів на прикладі Кам'янець-Подільської громади з урахуванням принципів сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, яка була впроваджена на основі децентралізації, спрямована на створення сучасної системи місцевого самоврядування. Ця система ґрунтується на принципах інноваційного розвитку і відповідає європейським цінностям. У той же час існує низка проблем, які вимагають вирішення через посилення здатності та ефективності місцевого самоврядування. [6]. При цьому слід враховувати інноваційний потенціал регіонів, їх конкурентні переваги та стратегічне бачення розвитку.

Стратегічні основи інноваційного розвитку територіальних громад мають свої особливості. Термін «стратегічні основи» вказує на основоположні принципи, цілі та напрямки, які лежать в основі стратегії чого-небудь, будь то організація, проект, держава або інший суб'єкт діяльності. Стратегічні основи визначають рамки та загальні принципи, за якими буде реалізовуватися стратегічне планування та впровадження стратегії. У контексті територіальних громад або інших соціально-економічних систем стратегічні основи включають в себе своєрідні принципи (табл. 1).

Стратегічні основи інноваційного розвитку територіальних громад включають в себе комплекс заходів та політичних рішень, спрямованих на стимулювання інноваційного потенціалу, підвищення конкурентоспроможності та покращення якості життя населення на місцевому рівні (табл. 2).

Впровадження цих стратегій вимагає комплексного підходу та активної участі всіх зацікавлених сторін для досягнення стійкого інноваційного розвитку територіальних громад. Модель управління стратегічним розвитком територіальних громад зображена на рис. 1.

Таблиця 1

Загальні принципи стратегічних основ розвитку територіальних громад

№	Назва складової	Сутнісна характеристика
1	Місія та візія	Місія визначає основне призначення та цілі громади, а візія визначає зображення майбутнього стану, якого громада прагне досягти.
2	Цілі та завдання	Встановлення конкретних, вимірюваних та досяжних цілей, які відображають прагнення громади до розвитку.
3	Своєрідність і конкурентні переваги	Визначення унікальних характеристик та переваг, які вирізняють громаду від інших та можуть стати основою для розвитку.
4	Стратегічні пріоритети	Встановлення ключових напрямів або пріоритетних сфер розвитку, які є стратегічно важливими для цілей.
5	Аналіз SWOT	Оцінка внутрішніх сильних та слабких сторін громади, а також зовнішніх можливостей та загроз, щоб визначити стратегічні можливості та виклики.
6	Участь зацікавлених сторін	Залучення громади, бізнесу, громадських організацій та інших зацікавлених сторін до формулювання та впровадження стратегії.
7	Фінансове планування	Визначення фінансових ресурсів та механізмів їх залучення для реалізації стратегії.
8	Моніторинг та оцінка	Розробка системи моніторингу та оцінки для визначення ефективності реалізації та внесення необхідних коригувань.

взято з [6]

Стратегічні основи інноваційного розвитку територіальних громад включають в себе комплекс заходів та політичних рішень, спрямованих на стимулювання інноваційного потенціалу, підвищення конкурентоспроможності та покращення якості життя населення на місцевому рівні (табл. 2).

Впровадження цих стратегій вимагає комплексного підходу та активної участі всіх зацікавлених сторін для досягнення стійкого інноваційного розвитку територіальних громад. Модель управління стратегічним розвитком територіальних громад зображена на рис. 1.

Таблиця 2

Основні аспекти стратегії інноваційного розвитку територіальних громад

№	Назва складової стратегії інноваційного розвитку	Сутнісна характеристика
1	Створення інфраструктури для інновацій	Розвиток технологічних парків, інноваційних центрів та бізнес-інкубаторів для сприяння співпраці між підприємствами, дослідницькими установами та вищими навчальними закладами.
2	Розвиток людського капіталу	Підтримка системи освіти та навчання, орієнтованої на розвиток навичок, необхідних для інноваційного середовища.
3	Створення сприятливого бізнес-середовища	Зниження бюрократичних бар'єрів та спрощення процедур для бізнесу.
4	Фінансова підтримка інновацій	Створення фондів підтримки інновацій та ризикового капіталу на рівні територіальних громад.

Продовження табл. 2

№	Назва складової стратегії інноваційного розвитку	Сутнісна характеристика
5	Розвиток інноваційних загалів	Визначення пріоритетних напрямків для розвитку інновацій та створення класів індустрій для залучення нових інвестицій та технологій.
6	Стимулювання інновацій в сфері громадських послуг	Застосування інформаційних технологій для покращення якості та ефективності громадських послуг.
7	Створення мереж і партнерств	Розвиток партнерств з державними, науково-дослідними організаціями та іншими зацікавленими сторонами для реалізації інноваційних завдань.

взято з [6]

SECTION III. INNOVATIVE ECONOMICS

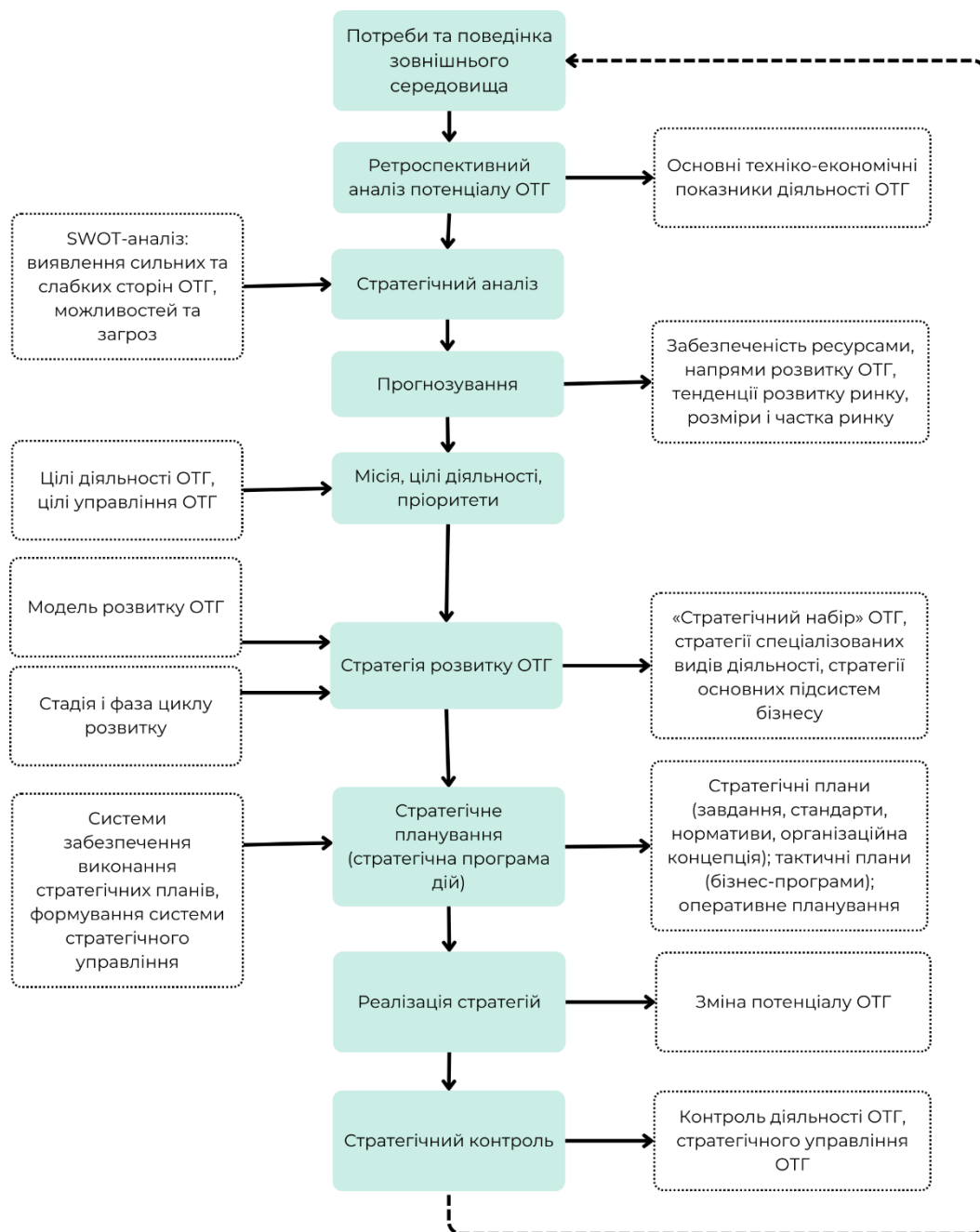

Рис. 1 . Модель управління стратегічним розвитком територіальних громад дані сформовано з [6]

Інноваційна активність громад значною мірою залежить від низки чинників, серед яких варто виділити: соціальне середовище, локальну культуру, ефективність місцевого самоврядування, наявність конкурентних стратегій, рівень технологічного розвитку, управління людськими ресурсами, а також підтримку досліджень і розробок. Усі ці елементи формують сприятливий клімат для впровадження новацій.

Інноваційна стратегія розвитку громади повинна бути інтегрованою складовою соціально-економічного планування. До пріоритетних напрямів такої стратегії належать: створення індустріальних парків і спеціальних економічних зон, цифровізація адміністративних послуг, підтримка інвестиційних проєктів, розвиток трудового потенціалу та міжнародне співробітництво.

Громади, орієнтовані на інновації, здатні підвищувати конкурентоспроможність, зміцнювати інфраструктуру та залучати інвестиції. Їхній успіх базується на стратегічному мисленні, прозорому управлінні, активній взаємодії з бізнесом і впровадженні сучасних технологій. У такому підході важливо своєчасно реагувати на виклики, уникати ризиків і формувати умови для сталого розвитку.

Висновки та пропозиції. У ході дослідження було проаналізовано сучасний стан Кам'янець-Подільської територіальної громади та виявлено основні бар'єри, які стримують її розвиток, зокрема у туристичній сфері. Встановлено, що громада володіє значним потенціалом для трансформації в потужний туристичний центр регіонального й міжнародного рівня. Проте для ефективної реалізації цього потенціалу необхідне впровадження інноваційних, комплексних управлінських рішень, що відповідають принципам сталого розвитку.

Застосування сучасних цифрових технологій, оновлення туристичних продуктів, покращення інфраструктури, розвиток підприємництва у сфері туризму та підвищення якості людського капіталу є ключовими чинниками, що здатні змінити динаміку розвитку громади в позитивному напрямку.

Пропозиції:

- Впровадити інноваційні цифрові рішення в туристичну сферу (мобільні застосунки, AR-екскурсії, інтерактивні мапи).
- Розробити комплексний туристичний продукт, що об'єднує історико-культурний, природний, гастрономічний та активний туризм.
- Покращити навігацію та логістику для туристів, забезпечити зручність пересування та доступність об'єктів.
- Стимулювати розвиток малого бізнесу у сфері туризму через створення бізнес-інкубаторів, програм підтримки та навчання.
- Просувати бренд громади через маркетингові кампанії на внутрішньому та зовнішньому ринках.
- Інвестувати в людський капітал, організовуючи курси підвищення кваліфікації для працівників туристичної сфери та впроваджуючи дуальну освіту.
- Модернізувати інфраструктуру (дороги, громадський транспорт, освітлення, водопостачання) задля створення комфортного середовища.
- Застосовувати інноваційні урбаністичні рішення для формування привабливих публічних просторів (дизайн-код, озеленення, інклюзивність).

Реалізація цих заходів сприятиме підвищенню туристичної привабливості громади, розвитку місцевого бізнесу, створенню нових робочих місць,

підвищенню інвестиційної активності та загальному покращенню якості життя населення. Інноваційні підходи повинні стати основою сталого, конкурентоспроможного та інклюзивного розвитку Кам'янець-Подільської громади.

Список використаних джерел:

- [1] Гончарук, І. В., & Томашук, І. В. (2023). Вплив інноваційних процесів на підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2023. № 1 (63). С. 30-47. DOI: 10.37128/2411-4413-2023-1-3.
- [2] Гончарук, І. В., & Томашук, І. В. (2022). Ресурсний потенціал сільських територій: стан та напрями зміцнення. Вінниця: ТОВ "Твори". 2022. 334 с.
- [3] Бурдяк, М. І., & Томашук, І. В. (2023). Загальні аспекти застосування цифрових технологій у діяльності аграрних підприємств. Управління змінами та інновації, (7), 12-18.
- [4] Васильченко, Г., Парасюк, І., & Єременко, Н. (2015). Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування. Асоціація міст України. К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ».
- [5] Даркович, А., & Савісько, М. (2023). Фактори стійкості громад під час війни. Дослідження впливу економіки, управління та залученості.
- [6] Томашук, І., & Томашук, І. (2023). Стратегічні основи інноваційного розвитку територіальних громад. Економіка та суспільство, (57).

INNOVATIVE APPROACHES TO COMMUNITY DEVELOPMENT

Anastasiia Vereshko

A higher education student of the Faculty of Urban and Spatial Planning
Kyiv National University of Construction and Architecture, Ukraine

Nataliia Denysenko

Ph.D in Economic sciences, Associate professor,
Associate Professor of the Department of Urban Planning
Kyiv National University of Construction and Architecture, Ukraine

Oleg Vereshko

Ph.D in Technical Sciences, Associate professor,
Associate Professor of the Department of Construction and Civil Engineering
Lutsk National Technical University, Ukraine

Summary. *The strategic foundations of innovative development of territorial communities on the example of Kamianets-Podilskyi community are studied. The necessity of transition to a new management paradigm focused on innovation and sustainable development is established. The key challenges are considered, including demographic decline, decaying infrastructure and limited resources. The importance of digital technologies, social innovations and cross-sectoral cooperation is emphasised. The factors of innovation activity are analysed and the integration of innovation strategy into socio-economic planning is substantiated. Priority areas are identified: creation of industrial parks, investment support, digitalisation and international cooperation. Proposals for increasing the tourist attractiveness and economic sustainability of the community are formulated.*

Keywords: *sustainable development; innovative approaches; community development strategy; local self-government; socio-economic development; tourism infrastructure; digital technologies in management.*